

Elida Ružić

IZVANNASTAVNI OBLICI RADA U FUNKCIJI REALIZACIJE CILJA TJELESNE I ZDRAVSTVENE KULTURE

1. UVOD

U posljednje vrijeme sve više i u svijetu i kod nas prevladava uvjerenje da samo tjelesni i psihički sposobna osoba može odgovoriti zahtjevima suvremenog života. Jednako je tako sve prisutnija spoznaja da zdravlje i tjelesna sposobnost čovjeka u velikoj mjeri odlučuje o tome kako će čovjek iskoristiti svoje potencijalne sposobnosti i znanje u svakodnevnom životu. Ova i sva druga saznanja, koja ukazuju na potrebu čuvanja i unapređivanja tjelesnog i mentalnog zdravlja suvremenog čovjeka, posebno su važna kada se radi o djeci i učenicima.

S jedne strane taj imperativ brige o zdravlju djece i učenika proizlazi iz potrebe da se mladoj generaciji osiguraju što povoljniji uvjeti za normalan rast i razvoj, a s druge strane iz specifičnosti koje karakteriziraju njihov život i rad u suvremenom društvu.

Naime, razvoj čovjeka, a pogotovo mladog, ne ovisi samo o biološkim čimbenicima, već i o utjecajima sredine. Kako je utjecaj „okruženje“ sve veći (i u pozitivnom i u negativnom pogledu), analogno i njegove posljedice sve prisutnije, život i rad djece i učenika trebalo bi organizirati tako da se u što je moguće većoj mjeri pozitivno utječe na njihov razvoj, na razvoj njihovih sposobnosti i osobina, a kroz to i na zdravlje koje predstavlja preduvjet i temelj za sve ljudske djelatnosti (Findak, 2003).

2. IZVANNASTAVNE TJELESNE AKTIVNOSTI

Sasvim sigurno da se taj zahtjev može ostvariti na različite načine. Nema sumnje da je uz redovnu i potrebnu ishranu, optimalno korištenje prirodnih čimbenika, pravilan režim dana i tjelesna i zdravstvena kultura jedan od značajnih čimbenika u realizaciji toga zahtjeva. Konačno, to proizlazi iz koncepcije tjelesnog i zdravstvenog odgojno-obrazovnog područja koja se temelji na tome da tjelesna i zdravstvena bude u službi učenika, njihova zdravlja i njihove pripreme za prilagođavanje i uključivanje u suvremene tokove života.

To je istodobno razlog što su u planu i programu tjelesne i zdravstvene kulture zastupljeni uz redovnu nastavu i drugi organizacijski oblici rada u koje spadaju i izvannastavni organizacijski oblici rada. Dakako, to je sasvim razumljivo i opravdano

jer se isključivo putem tzv. redovne nastave tjelesne i zdravstvene kulture ne može zadovoljiti ni već spomenutim zahtjevima, a ni autentičnim potrebama, interesima i željama učenika. Ili još konkretnije, dva sata nastave tjelesne i zdravstvene kulture tjedno nije dovoljno ni za zadovoljavanje biološke potrebe učenika za kretanjem, a kamoli za značajniji utjecaj na transformaciju njihovih antropoloških obilježja. Naprotiv, pravi je odgovor i rješenje za zadovoljavanje ne samo stvarnih potreba i interesa učenika, nego i značajnije utjecaje na njihov tjelesni i psihički razvoj u osiguravanju svakodnevnog tjelesnog vježbanja (Findak, 1997).

Svakodnevno tjelesno vježbanje može se učenicima osigurati na različite načine, a jedan od njih je uključivanje učenika u raznovrsne tjelesne aktivnosti ili točnije, u različite organizacijske oblike rada u području tjelesne i zdravstvene kulture (Findak, 1996).

Shodno do sada izloženom samo od sebe se postavlja pitanje o čemu zapravo ovise krajnji efekti rada u ovom organizacijskom obliku rada, da ne kažemo u području izvannastavnih tjelesnih aktivnosti?

Dakako, odgovori na istaknuto pitanje i jesu i mogu biti slojeviti, zbog čega ćemo se ovom prilikom zadržati na tri, koje su po našem mišljenju posebno važna.

Prije svega, treba još jednom utvrditi da organizacijski oblici rada koji stoje na raspolaganju učenicima u području izvannastavnih aktivnosti predstavljaju za sve učenike koji se žele u njih uključiti ne samo šansu već i realnu mogućnost.

Drugo, kako i na koji način će se provoditi izvannastavne aktivnosti zavisi prvenstveno o školi (njezinim materijalnim uvjetima, stručnom kadru, unutrašnjoj organizaciji i drugo), ili ne isključivo o školi.

Naime, jasno je da škola sama i samo škola ponekad ne može udovoljiti zahtjevima svih učenika, pogotovo ne ako su ti zahtjevi vezani uz posebne ili specifične materijalne uvjete rada, odnosno angažiranje stručnih kadrova izvan škole. U takvim situacijama najprimjerenije rješenje je u što je mogućem većem i čvršćem pokrivanju škole s udrugama ili sportskim organizacijama u sredinama gdje se škola nalazi, odnosno djeluje.

I treće, kakvo će biti sudjelovanje učenika u izvannastavnim tjelesnim aktivnostima i konačno kakvi će biti efekti rada u tim organizacijskim oblicima rada sasvim sigurno ovisi i o nastavniku. Nema sumnje da će učenici za rad i u radu biti više motivirani, da će brže napredovati i efekti rada bit će veći ako što prije sagledaju i budu svjesni cilja toga rada. Cilj rada u izvannastavnim tjelesnim aktivnostima, odnosno taj oblik tjelesnog vježbanja učenicima će biti jasan tim prije i tim bolje ako ga organiziramo i provodimo na način da sami osjete neophodnost i korisnost tjelesnog vježbanja u slobodno vrijeme.

Dovesti učenika u situaciju, educirati ga tjelesnim vježbanjem za svakodnevno tjelesno vježbanje, zapravo znači osposobiti ga da vodi brigu o svom zdravlju i da bude odgovoran za svoje zdravlje. Nema sumnje da je upravo to krajnji cilj ne samo izvannastavnih tjelesnih aktivnosti nego i cjelokupnog tjelesnog i zdravstvenog odgojno- obrazovnog područja. Težiti u ostvarenju toga cilja treba što prije, što ranije, dakle od najmlađih dana, danas je potrebnije nego jučer, jer su i negativne posljedice suvremenog načina življenja znatno prisutnije.

3. ZAKLJUČAK

Dozvoljavamo da ponuđena viđenja nisu jedina uz pomoć kojih bismo mogli unaprijediti rad u području izvannastavnih tjelesnih aktivnosti. Naprotiv, treba ih shvatiti i prihvatiti samo kao jedno od mogućih rješenja ne samo za njihovo bolje danas, nego i uspješnije sutra. Dakle, svejedno je za koje ćemo se rješenje opredijeliti. Važno je međutim da se uključivanjem u izvannastavne tjelesne aktivnosti omogućiti djeci i učenicima da se i putem ovog organizacijskog oblika rada u što je moguće većoj mjeri zadovolje njihove esencijalne i egzistencijske potrebe, a osobito one koje su im neophodne za efikasniju adaptaciju na suvremene uvjete života i rada.

4. LITERATURA

1. Findak, V. (1996). Metodički organizacijski oblici rada u edukaciji, sportu i sportskoj rekreaciji, Mentorex, Zagreb
2. Findak, V, (2003). Metodika tjelesne i zdravstvene kulture, Školska knjiga, Zagreb
3. Findak, V. (1997). Tjelesno vježbanje i zdravlje; Napredak, Zagreb, Vol. 136, br.3, str.372-382
4. Ružić, E. (1994) Izvannastavne i izvanškolske organizacijski oblici rada u funkciji zdravlja djece i učenika, u Zborniku radova 4. Ljetne škole pedagoga fizičke kulture, Zagreb, str. 34
5. Ružić, E. (1999). Uloga stručnjaka u odgoju mladih, u Zborniku radova 8. Ljetne škole pedagoga fizičke kulture, zagreb, str. 83